

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Георги Панов, дмн

ръководител катедра „Нервни болести, психиатрия и психология“,

Медицински факултет,

Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, по научна специалност „Социална психология“.

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник, бр. 91/29.10.2024 г. и в сайта на Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, за нуждите на катедра „Нервни болести, психиатрия и психология“ към Медицински факултет, като кандидат участва доц. д-р Соня Стефанова от Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Кратки биографични данни

Доц. д-р Соня Стефанова е родена на 08.04.1969 в гр. Бургас. Придобила е бакалавърска степен от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, специалност „Начална училищна педагогика“ и магистърска степен от Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“. Има специализации по Дефектология и Алтернативни дидактико-методически технологии в учебно-възпитателния процес. Притежава две образователни и научни степени „доктор“ – в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, по научна специалност „Социална психология“ от Бургаски свободен университет и по шифър 05.07.01. Теория на възпитанието и дидактика от Югозападен университет „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград. От 2016 г. е доцент в област

на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9. Туризъм (Управленска етика и психология в туризма).

От 2010 г. до 2017 г. е последователно асистент и главен асистент в Колеж по туризъм към Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, а от 2017 г. до момента е доцент във Факултет по медицина към Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас. Член е на Бургаската асоциация за екологичен и селски туризъм.

Кандидатът представя 7 сертификата, издадени от Българска академия на науките и изкуствата – Демографски институт по: Обща психотерапия; Специална психотерапия; Психотерапевтични методи и практики; Концептуални основания на приложната психоанализа; Психоаналитична терапия; Клинична практика на психоанализата и Приложна социална психология

Доц. д-р Соня Стефанова е единственият кандидат по конкурса. От направената проверка по документи се вижда, че нарушения по конкурса не са допуснати. Спазени са законовите изисквания и изискванията на Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас.

Общо описание на представените материали

Кандидатът, доц. д-р Соня Стефанова, участва в конкурса с: 1 монография; 3 учебника и 16 статии и научни доклади. Отражение на научните публикации на кандидата в литературата (известни цитирания) – общо 32 цитирания от български и чуждестранни автори.

Обща характеристика на дейността на кандидата

Учебно-педагогическа дейност (работа със студенти)

Доц. д-р Соня Стефанова има педагогическо висше образование и притежава богат опит като университетски преподавател. От нейната трудова биография е видно, че е преподавала в ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград; Институт по образование и мениджмънт – Благоевград; ВУАРР – Пловдив и от 2009 г. до момента в Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас. Последователно заема

академичните длъжности „асистент“ и „главен асистент“ във ВУАРР – Пловдив и в Колеж по туризъм към Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“. Понастоящем заема академичната длъжност „доцент“ в Медицински факултет към Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Планираната аудиторна натовареност на кандидата за учебната 2024 – 2025 г. пред ОКС „Професионален бакалавър“, ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ напълно отговаря на изискуемия минимум от отработени часове.

Кандидатът има изготвени учебни програми и изнася лекции и семинарни упражнения по следните учебни дисциплини: Психология на личността; Приложна психология; Социална психология; Теория и практика на психологичното консултиране; Психология на управлението; Психология на организационното поведение; Социална психология в туризма; Управленска бизнес етика; Етика в туризма.

Анализът на научните публикации на д-р Стефанова показва, че е налице тясно обвързване на нейната научноизследователска и преподавателска дейност. Автор е на 3 самостоятелни учебника, които отговарят на изискванията за учебна литература, разработени са по тематиката на конкурса и имат добро научно и методическо равнище.

Кандидатът активно е участвал в изследователски национални, регионални и университетски проекти, което е обогатило и осъвременило знанията и опита му на преподавател и изследовател.

Оценявам учебно-педагогическата дейност на доц. д-р Соня Стефанова като напълно отговаряща на изискванията на Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“ за получаване на академичната длъжност „доцент“.

Научна и научно-приложна дейност

За участие в конкурса е представена научна продукция, която е в съответствие с областта на висше образование, професионалното направление и научната специалност по обявения конкурс и включва: 1 самостоятелна монография с обем от 211 стр.; 3 учебни помагала с общ обем от 462 стр.; 16 публикации, от които 10 самостоятелни, 5 първи автор, 1 съавтор; участия в 7 международни и 4 български конференции; Участия в 5

проекта, от които 3 национални, 1 регионален и 1 университетски. Забелязани са 32 цитата в монографии, учебници, учебни помагала, статии в реферирани и рецензирани издания и доклади от български и международни конференции.

Публикациите на кандидата обхващат периода 2018 – 2024 г., който включва 6 години активна научноизследователска и преподавателска дейност. Научното равнище на представената за рецензиране научна продукция може да се квалифицира като много добро. Публикациите са разработени на високо научно ниво, третираат актуални проблеми от социално-психологическата теория и практика и са в непосредствена връзка с настоящия конкурс. От справката за цитиранията става ясно, че доц. д-р Соня Стефанова е познат изследовател в научната общност. Представените доклади са изнесени на значими научни форуми, една част от тях на международни, а статиите са публикувани в реферирани и/или рецензирани научни списания, някои от които в чужбина.

Прегледът на публикациите на кандидата в неговата изследователска дейност дава основание да се обособят следните тематични направления: 1) Социална психология; 2) Приложна психология; 3) Психология на личността; 4) Психология на потребителското поведение; 5) Социална психология в туризма.

Основните резултати в научния и научно-приложния анализ на психологическата теория и практика могат да бъдат отчетени както следва: В настоящия конкурс доц. Стефанова кандидатства с една самостоятелно издадена монография „Нагласи и поведение на потребителите при избор на туристическа дестинация. Социално-психологически аспекти“, която е изготвена на базата на защитен дисертационен труд. В нея авторът представя теоретичните основи на изследването на потребителските нагласи, анализира различни аспекти на потребителското и туристическото поведение и посочва психологичните взаимовръзки между тях. Разглежда базисните теории в социалната психология за нагласите, извежда основни фактори за тяхното формиране и коректно представя дизайнът на проучването, анализът на резултатите и изводите от емпиричното изследване. Използваната оригинална авторска методика обогатява научното познание с анализите, заключенията и предписанията във връзка с психологията на потребителското поведение в туризма, а значим научен резултат може да бъде отчетен по отношение на

извършената клъстеризация на целевите групи, моделите, изводите и препоръките, които могат да послужат като ценно ръководство за бъдещото развитие на индустрията.

Книгата „Психология на личността“ обхваща в сравнително подробен план темите за личността в социалната среда, като съществено внимание е отделено на различни теории и типологии на личността. Съдържанието е представено кратко, систематично, достъпно, но и научно коректно и може да бъде полезно както за студенти, така и за специалисти, работещи в различни приложни клонове на психологията и педагогиката.

В „Социална психология“ авторът прави успешен опит да структурира в 4 глави историческото и съвременното развитие на психологията, мястото на социалната психология в научното познание, общуването, като социално-психологически феномен, както и специфичните особености на малката група. Последователно са разгледани принципите и изследователските методи, понятията на социалнопсихологическия анализ, социалната роля, социалния статус и поведението на личността, общуването и социалните взаимоотношения, класификациите и теоретичните подходи за изследване на малките групи.

Книгата „Социална психология в туризма“ е адресирана предимно към студенти от специалност „Туризъм“ и към всички заети в туристическата индустрия. Авторът разглежда социално-психологическите аспекти на туристическото обслужване и детайлно анализира нови елементи на социалната психология в туризма. Застъпена е и една малко изследвана област, а именно визуалната психодиагностика и нейното приложение в туризма. Подробно са разгледани визуалното вербално и невербално напасване. Специално внимание е отделено на социално-психологическите характеристики на туристите от различните националности, които специалистите, участващи в туристическата индустрия, трябва да познават.

Представените за рецензиране статии и доклади ясно отчитат категоричния интерес на доц. д-р Соня Стефанова към изследването на проблемите на социалната психология най-вече в туризма. Тя демонстрира опитност и умения за систематизиране и критично осмисляне на теориите и методическите подходи в изследваните научни области, за ясно дефиниране на проблемите и формулиране на насоки за решаването им. Кандидатът

притежава афинитет и способности за тясно свързване на научните изследвания с практическата им приложимост. Анализът на научните материали показва, че научноизследователската дейност на доц. д-р Соня Стефанова съдържа аналитичност, логичност, научна коректност и конструктивност. Актуалността на изследваната проблематика, икономическото ѝ значение и практическата ѝ приложимост ми дават основание да направя заключението, че рецензираната научна продукция на кандидата за доцент отговаря на изискванията за заемането на академичната длъжност.

Научни и научноприложни приноси

В посочените по-горе основни направления в изследователската дейност на доц.д-р Соня Стефанова се открояват следните приноси с теоретичен и практико-приложен характер:

- ✓ Дефинирани са основни понятия в теорията на потребителското поведение;
- ✓ Представен е конструктът „нагласа” и обзорно е разгърната неговата концептуална рамка;
- ✓ Обективизирани са стратегическите аспекти и психологичните взаимовръзки между нагласите и поведението и са определени основните фактори, влияещи върху тях;
- ✓ Изведен е теоретичен модел и негов емпиричен аспект, чрез който могат да бъдат конкретизирани всички релевантни атрибути за прогнозиране на човешкото поведение;
- ✓ Проектиран е методологически инструментариум и е отбелязано значението от прилагането на психологичното знание в туристическия отрасъл;
- ✓ Посочени са множество психологически теории и типологии на личността и е установена функцията на общественото съзнание за нейното формиране;
- ✓ Доказано е влиянието на социалната психология върху различни обществени сектори и върху механизмите на взаимно влияние и взаимодействие между индивиди, групи и общности;
- ✓ Намерено е приложението на визуалната психодиагностика в областта на туризма;

- ✓ Разгледани са социо-културните и психологическите аспекти в туристическия отрасъл и е изяснено съвременното интердисциплинарно направление „социална психология в туризма“.

Считам, че изведените научни и приложни приноси обогатяват в теоретико-практичен аспект научното познание за социалната психология, представят в синтезиран вид най-важните научни достижения на кандидата и имат конкретно отношение към настоящия конкурс. Приемам направената от доц. Стефанова справка за приносите и смятам, че самооценката ѝ е коректна. Представеният списък за цитиранията доказва интереса към научните публикации на кандидата, които видно са получили обществено признание и се ползват от научната общност.

В съответствие с изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“ кандидатът изпълнява минималните национални изисквания и препоръчителните критерии на Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, по научна специалност „Социална психология“. Сумарно по всички групи показатели доц. д-р С. Стефанова е постигнала 920 т. при необходим минимум от 750 т.

Оценка на личния принос на кандидата

Обстойният преглед на представените научни трудове ми дават основание да считам, че кандидатът е с висока литературна осведоменост по изследваните проблеми. Прави впечатление доброто овладяване и успешното използване на основните съвременни изследователски подходи, както и способността за систематизиране и критично осмисляне на класически и нови теории, за формулиране и защитаване на собствени тези. На тази основа проличава и личният принос на доц. Стефанова, изразяващ се главно в задълбочено изследване, творческо осмисляне и доразвиване на теорията и методологията в областта на социалната психология и психологията в туризма. Приемам всички представени публикации като имащи пряко или косвено отношение към конкурса за доцент. Нямам съмнение за личния принос на кандидата в приложените за разглеждане публикации, както и че отразените приноси и получени резултати са нейна лична заслуга.

Критични забележки и препоръки

В представените за рецензиране текстове не се установяват сериозни слабости, но се констатира, че в отделни публикации преобладава характерното за учебната литература

фактологично знание и индуктивни обобщения, без да е отразено авторовото виждане. Това по никакъв начин не омаловажава значимостта на научната продукция на кандидата. Представените трудове са с добре структуриран езиков текст, стилът е академичен, задълбочен и разбираем, целите са ясно и точно формулирани, проучванията са задълбочени и акуратно обосновани. Справочно-библиографският апарат е използван коректно. Препоръчвам на кандидата да публикува в реномирани списания и да участва с доклади на международни конференции в чужбина. За по-добро разпространение на получените научни резултати и увеличение на цитируемостта от чуждестранни автори да публикува на английски език.

Лични впечатления

Познавам кандидата от постъпването ѝ в катедра „Нервни болести, психиатрия и психология“. Работата ѝ се отличава със задълбоченост, системност и последователност в избраната научна област. Научно-преподавателската дейност на доц. Стефанова се отличава с интердисциплинарност и обхваща широк кръг от области на психологията, педагогиката и туризма. Това е силен индикатор за разнопосочните интереси и творческия път на кандидата и дава по-голяма перспектива за бъдещо научно развитие. Убеден съм, че доц. Стефанова притежава всички професионални качества за заемането на академичната длъжност „доцент“ по социална психология – научна ерудиция, преподавателски подходи, колегиалност и отговорност.

В заключение, имайки предвид гореизложеното, предлагам доц. д-р Соня Стефанова да бъде избрана за „доцент“ в Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, по научна специалност „Социална психология“.

13.03.2025 г.

Рецензент

(проф. д-р Георги Панов, дмн)